

УДК 070: 808.2: 81'271.14 = 161.2

А. Ю. Яворський – лаборант навчальної лабораторії журналістської майстерності Волинського національного університету імені Лесі Українки

Синтаксичні помилки в журналістських текстах (на матеріалі газети “День”)

Роботу виконано на кафедрі видавничої справи та редагування і журналістики ВНУ ім. Лесі Українки

Систематизовано різнотипні синтаксичні аномативи, помічені в газеті “День”, та запропоновано способи їх усунення. Простежено частотність кожного типу помилок і ступінь їх лінгворизику в процесі редагування.

Ключові слова: мовна норма, мовна помилка (анорматив), синтаксична норма, синтаксична помилка.

Яворский А. Ю. Синтаксические ошибки в журналистских текстах (на материале газеты “День”).

Систематизированы различные синтаксические аномативы, выявленные в газете “День”, и предложены пути их устранения. Определена частотность каждого типа ошибок и степень их лингвориска в процессе редактирования.

Ключевые слова: языковая норма, языковая ошибка (анорматив), синтаксическая норма, синтаксическая ошибка.

Yavorski A. Y. Syntactic Mistakes in Journalistic Texts (Based on the Materials of “Day” Newspaper). In the article the polytypic abnormalities from the “Day” newspaper are systemized, and the ways of improvement are suggested. The frequency of every type of mistake as well as the level of linguistic risk in the process of editing is traced.

Key words: linguistic norms, linguistic mistake (abnormity), syntactic norms, syntactic mistake.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність проблем помилкознавства зумовлена потребою комплексного аналізу мовних аномативів у журналістських текстах, відсутністю таких досліджень на матеріалі газет, недостатньою опрацьованістю питання про критерії виявлення помилок під час редагування журналістських повідомлень.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Журналістські помилки ґрунтовно вивчають А. О. Капелюшний [2] та Т. Г. Бондаренко [1]. Дослідники спробували системно описати феномен помилки, простежили типологічні ознаки ненормативних одиниць, з'ясували причини виникнення помилок кожного типу, розробили критерії виявлення мовних помилок під час редагування газетних текстів тощо.

Мета пропонованого дослідження – систематизувати різнотипні синтаксичні помилки, що трапляються на сторінках газети “День”¹, та окреслити ступінь лінгворизику помилок кожного типу у процесі редагування.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Негативний мовний матеріал, виявлений у газеті “День”, відбиває велику частотність різнотипних синтаксичних помилок. Так, більшу супроти літературної норми частотність має прийменник *по*, який у багатьох випадках варто замінити іншими: *по народжуваності* (Д 16.06.09, 19) – треба: *за народжуваністю*; *по регіонах ситуація наступна* (Д 16.06.09, 19) – треба: *в регіонах ситуація така*; *по тривалості життя* (Д 16.06.09, 19) – треба: *за тривалістю життя*; *по можливості реагувати* (Д 14.04.11, 1) – треба: *якщо можливо, реагувати*; *по вихідних* (Д 14.04.11, 8) – треба: *у вихідні*; *по дрібних дитячих питаннях* (Д 14.04.11, 8) – треба: *із дрібних дитячих питань*; *дожимати Україну по Митному союзу* (Д 14.04.11, 4) – треба: *тиснути на Україну щодо Митного союзу*; *програми МФК по залученню інвестицій* (Д 14.04.11, 2) – треба: *для (із, щодо) залучення інвестицій*; *змін до розділу Податкового Кодексу по “спрощенці”* (Д 14.04.11, 2) – треба: *змін до розділу Податкового кодексу про спрощену систему оподаткування*; *конкуренція сьогодні існує лише по меду* (Д 16.05.09, 5) – треба: *конкуренція сьогодні існує лише щодо меду* та ін. У випадках окремі проекти по співпраці (Д 20.06.09, 3), *досвід по обміну* (Д 16.06.09, 21) прийменника *по* можна загалом уникнути. У слово-

© Яворський А. Ю., 2012

¹ При покликанні на це видання в роботі використано скорочення Д, а далі вказано дату виходу номера і сторінку, на якій засвідчено помилку.

сполученнях *ходити по кабінетах* (Д 14.04.11, 8), *просунутися по політичній лінії* (Д 21.04.11, 2) вилучення прийменника вимагає зміни форми іменників: *ходити кабінетами, просунутися політичною лінією*.

У випадках *згідно заяви Білого дому* (Д 16.05.09, 3), *згідно якої* (Д 14.02.09, 7) використано прийменник *згідно* у сполученні з додатком у формі родового відмінка, тоді як синтаксична норма тут вимагає прийменника *з* та додатка у формі орудного відмінка. Недоречно використано прийменник *у* замість сподіваного *на* у конструкції *мати надзвичайний вплив у розвитку* (треба: *на розвиток*) *демократичного суспільства* (Д 21.04.11, 3), а також прийменник *за* на місці сподіваного *у*: *за радянські часи* (Д 20.06.09, 3) тощо. У реченні *Другий рік поспіль, за його стараннями, а частково й фінанси, проходить “Українська весна”* (Д 20.06.09, 8) замість прийменника *за* варто вжити *завдяки*, змінивши, відповідно, і форми іменників: *Другий рік поспіль, завдяки його старанням, а частково й фінансам, проходить “Українська весна”*. Один раз ужито зайвий прийменник, що, очевидно, є помилкою складання: *Я здивувався, що в там живе всього лише 60 тисяч людей* (Д 16.06.09, 20). Обтяжує фразу, збіднює писемне мовлення вживання поруч кількох однакових прийменників: *конструкцію до відправлення потяга до Києва* (Д 15–16.04.11, 2) можна перебудувати *на до відправлення потяга на Київ або до відправлення кийського потяга* тощо.

Кілька прикладів можна навести щодо порушення норм керування в підрядних словосполученнях: *нав'язування своїх цінностей, правил і культури іншої частини суспільства* (Д 16.06.09, 3) – треба: *нав'язування іншій частині суспільства; підписано декілька контрактів з продажу металу та хімічній продукції* (Д 16.05.09, 3) – треба: *з продажу хімічної продукції; отримав перископи для підводних човнів [...], документація на трьохгарматні вежі* (Д 20.06.09, 4) – треба: *отримав документацію; властиве для політики* (Д 16.05.09, 8) – треба: *властиве політиці; цитується в прес-релізі генеральний директор* (Д 20.06.09, 5) – треба: *зазначено в прес-релізі генерального директора; для багатьох характеризується* (Д 20.06.09, 1) – треба: *багатьма характеризується* та ін.

У газетних текстах виявлено випадки ненормативного узгодження присудка з підметом. Речення *У Північній Африці наступ угруповання Роммеля захлинулося* (Д 20.06.09, 4), *Кількість затриманих або знищених ворожих агентів... збільшилося* (Д 20.06.09, 4), *Декілька років тому поява на “Інтері” ток-шоу Шустера “Свобода слова” стало дійсно потужним свідченням свободи слова в Україні* (Д 16.05.09, 8) засвідчують помилки у виборі роду присудків (треба: *наступ захлинувся, кількість збільшилася, поява стала*). Очевидно, форма середнього роду присудків зумовлена впливом російської мови, пор. *наступление захлебнулось, количество увеличилось, появление стало*.

Помилки у виборі числової форми присудка трапляються, як правило, тоді, коли підмет виражений іменником зі збірним значенням: *Бізнес вже намагалися* (треба: *намагався*) *організувати діалог з владою стосовно нового варіанту “спроценки”* (Д 14.04.11, 2), або ж у реченні представлено однорідні підмети: *По тривалості життя в Україні перше місце займає* (треба: *займають*) *Тернопільська, Чернівецька області та Київ, а найгірші місця займає* (треба: *займають*) *Чернігівська, Донецька й Житомирська* (Д 16.06.09, 19). Неузгоджено однорідні підмети із присудком і в реченні *На засіданні РНБО нова військова доктрина і основи стратегії національної безпеки країни буде розглянуто* (треба: *будуть розглянуті*) *вже до кінця місяця* (Д 14.04.11, 4); з іншого погляду, тут можна говорити про порушення норм керування у підрядному словосполученні: залежні від головного члена односкладного речення іменники повинні мати форму знахідного відмінка (*нову військову доктрину й основи стратегії національної безпеки країни буде розглянуто*). Помилки у виборі форми числа присудка трапляються і тоді, коли підмет не має збірного значення або відсутні однорідні підмети, а отже появу аноматива можна пояснити неухважністю автора чи складальника: *Минулого року Україна отримали* (треба: *отримала*) *12 млрд. доларів зовнішніх інвестицій* (Д 16.05.09, 30); *Після довгих консультацій парламентарії ухвалила* (треба: *ухвалили*) *постанову про розслідування франкфуртських пригод Юрія Луценка* (Д 16.05.09, 2); *Головним завданням російських політиків на таких ток-шоу в основному були* (треба: *була*) *дискредитація України під різноманітними соусами* (Д 16.05.09, 8); *Міністерство культури і національної спадщини Польщі у співпраці з Міністерством культури Росії оголосили* (треба: *оголосило*) *про проведення міжнародного скульптурно-архітектурного відкритого конкурсу* (Д 21.04.11, 3); *Саме вони мало б* (треба: *мали б*) *найпершими “ловити” позитивні сигнали* (Д 14.02.09, 6) тощо. Як помилки складання можна кваліфікувати і форму дієслова-зв'язки у структурі головного члена односкладного речення у випадку *Глухівську тюрму була*

(треба: було) *перебудовано за новим проектом* (Д 16.06.09, 7), а також форми присудків у конструкціях *Сьогодні одним* (треба: один) *із головних способів боротьби з такими політиками – просто не показувати їх по телевізору й не писати про них* (Д 16.05.09, 8); *Вони будуть розкрадання* (треба: розкрадені) *і знищені* (Д 16.06.09, 6) тощо.

Просте речення *Я і моя дружина, вже 35 років ми співаємо в церковному хорі* (Д 20.06.09, 3) засвідчує невиправдане використання, окрім однорідних підметів *я і дружина*, ще й їхнього займенникового еквівалента *ми*.

Трапляються випадки ненормативного узгодження з іменником відокремленого означення, вираженого дієприкметниковим зворотом. У реченні *Біля Тіханьської абатської церкви сьогодні споруджено пам'ятник королю Андрашу та його дружині, українській княгині Анастасії, відкритий стараннями Тіханського місцевого самоврядування* (Д 20.06.09, 3) поширене означення від означуваного іменника *пам'ять* відділене іншими словами. Після редагування речення може набутися, наприклад, такого вигляду: *Біля Тіханьської абатської церкви стараннями місцевого самоврядування споруджено пам'ятник королю Андрашу та його дружині, українській княгині Анастасії*. Конструкція *Наша держава слабка, ми пережили безліч економічних стресів, і виробили певний тип адаптації всіх суб'єктів підприємництва, вищий, ніж у інших країнах* (Д 19.06.09, 6) набуде більш прозорої структури, якщо сегмент *вищий, ніж у інших країнах* перемістити, поставивши його поруч із означуваним іменником: *Наша держава слабка, ми пережили безліч економічних стресів і виробили певний, вищий, ніж в інших країнах, тип адаптації всіх суб'єктів підприємництва*.

Трапляються помилки в узгодженні поширеного означення з іменником у роді, числі чи відмінку: *Так можна однією фразою охарактеризувати виставу “Сон Гафта, переказаний Віктюком”*, показаних (треба: показану) *московським театром “Современник” на гастролях у Києві* (Д 20.06.09, 2); *Згідно з даними самоперепису кримських татар, проведеним* (треба: проведеного) *національним рухом, у перші півтора роки після висилки померли від позбавлень, холоду та голоду, від хвороб 42,6 % народу* (Д 16.05.09, 1); *Двоє студентів факультету іноземних мов – Ігор Омелянчук та Олександра Головченко вперше представляли Україну на щорічному Міжнародному конкурсі з ораторського мистецтва “Відновлення й відродження”, започаткованого* (треба: започаткованому) *Спілкою англійської молоді і підтриманого* (треба: підтриманому) *королевою Великобританії* (Д 20.06.09, 8) тощо.

Можливі й інші помилки у структурі відокремленого поширеного означення. Так, у реченні *Два роки тривала робота над атласом-довідником “Львів сакральний: релігійні об'єкти на мапі міста”, впорядкованим на замовлення управління культури та туризму Львівської міської ради випускник Українського католицького університету, автор численних публікацій на релігійно-церковну тематику, а ще – екскурсовод, інструктор із туризму, екології та краєзнавства Тарас Гринчишин* (Д 20.06.09, 2) у структурі надто громіздкого дієприкметникового звороту порушено норму керування: дієприкметник *впорядкованим* вимагає від залежного іменника та препозитивних прикладок форми орудного відмінка однини. Більшої прозорості реченню можна надати, якщо відокремлене поширене означення замінити підрядним означальним реченням: *Два роки тривала робота над атласом-довідником “Львів сакральний: релігійні об'єкти на мапі міста”, який на замовлення управління культури та туризму Львівської міської ради впорядкував Тарас Гринчишин, випускник Українського католицького університету, автор численних публікацій на релігійно-церковну тематику, а ще – екскурсовод, інструктор із туризму, екології та краєзнавства*.

Журналісти часто допускають помилки в реченнях із відокремленими поширеними обставинами. Згідно із синтаксичною нормою, дієприслівникові звороти в таких реченнях, виражаючи додаткову дію, стосуються і дієслова-присудка, і підмета, тобто виконавець основної і другорядної дії спільний [4, 287]. Аналізуючи газетні тексти, знаходимо багато випадків порушення цієї норми. Так, речення *Дивлячись на певну фотографію, виникає відчуття азарту, коли хочеться побачити ще і ще одне фото* (Д 14.02.09, 6) можна відредагувати так: *Дивлячись на деякі фотографії, я відчував бажання побачити ще й інші світлини*. У конструкції *Працюючи з вовною, проходить втома, забуваєш про час* (Д 12.02.09, 2) відокремлену обставину можна замінити підрядним обставинним реченням: *Коли працюєш із вовною, проходить втома, забуваєш про час*. Подібного редагування потребує речення *Загальна кількість національних самоврядних органів українців зростає до дванадцяти, суттєво розширивши свою географію* (Д 20.06.09, 3), де дієприслівниковий зворот помилково

віднесено до підмета *кількість*. Щоб усунути аноматив, можна скомпонувати натомість складно-підрядне речення: *Національні самоврядні органи українців, кількість яких зростає до дванадцяти, суттєво розширили свою географію. Під час редагування конструкції Переїхавши 2006 року з Харкова до Києва та ввійшовши до штату солістів Національної філармонії, співачку було відзначено званням “Заслуженої артистки України” (Д 21.04.11, 7) додаток співачку варто переоформити на підмет: Переїхавши 2006 року з Харкова до Києва та ввійшовши до штату солістів Національної філармонії, співачка була відзначена званням заслуженої артистки України.*

У структурі дієприслівникових зворотів можливі й інші помилки. Так, у реченні *Організатори фотоконкурсу залишають за собою право призначати й інші нагороди, премії, включаючи моральне заохочення учасників шляхом опублікування фотографії у газеті “День” за підписом автора, та виплатою гонорару (Д 19.06.09, 23) дієприслівник вимагає від обох залежних від нього іменників форми знахідного відмінка: включаючи моральне заохочення [...] та виплату гонорару.*

У реченні *Віктор Ющенко сьогодні – це один із політиків, який на відміну від інших, зовсім не турбується про свій рейтинг, а ухвалює непопулярні, але потрібні для України рішення, на відміну від цілого ряду політиків-популістів (Д 13.02.09, 4) простежено невиправдане повторення відокремлених додатків із сегментом на відміну від. Після редагування речення може набрати, приміром, такого вигляду: *Віктор Ющенко – це один із політиків, який, на відміну від ряду популістів, зовсім не турбується про свій рейтинг, а ухвалює непопулярні, але потрібні для України рішення.**

Серед синтаксичних помилок із великою частотністю відзначено аномативи, пов'язані з неправильним утворенням низки однорідних членів речення. Такі конструкції мають ознаки логічної помилки, пор.: *Потім до них приєдналися вчителі, лікарі, молодь (Д 14.04.11, 2); “Криза зупиняється тоді, – стверджує президент Центру економічного розвитку, – коли всі суб'єкти перестають боятися, а стискають свою економіку – особисту, юридичну – будь то підприємець, працівник або домашнє господарство” (Д 16.06.09, 6); Під одним брендом “Венеційське біснале” об'єднали сучасне мистецтво, театр, архітектуру, кінофестиваль і фестиваль реклами (Д 16.06.09, 20); Тут уже чекають ридаючі натовпи, пісні, прокляття царизму, осанна скасуванню кріпацтва, розпрягають квадригу, самі тягнуть катафалк із труною набережною Дніпра, маніфестації по всьому Києві (Д 16.05.09, 7); Знову – пісні, прокляття, студенти, чорні лаврські ченці, вірші, тополиний пух, непритомність, маніфестації містом (Д 16.05.09, 7); Насправді, українське суспільство переживає найважчі часи з погляду суспільних інститутів – поколіннєвих, сімейних, стану здоров'я як соціального, так і психологічного. (Д 19.06.09, 4); Ольга малює природу – пейзажі, квіткові поля, сірий дощовий день і залиті сонячним світлом галявини, засніжені гори та алеї осінніх дерев (Д 20.06.09, 2); Основні галузі для працевлаштування та співпраці – це видобувна та обробна промисловість, нафтова і газова, та сільське господарство. А також усі сфери культури та творчості, танці, музика (Д 20.06.09, 3); На подібні ток-шоу повинні виноситися питання, близькі кожному українцеві, а саме: здоров'я, сім'ї та молоді, виживання в умовах сучасної кризи, захисту прав громадян в умовах протистояння з банками, проблем виховання дітей, проблем довкілля та наше відношення до нього, демографії, програм мистецького спрямування, виховання патріотизму, мови тощо (Д 16.05.09, 8).*

Не відповідають синтаксичній нормі речення, ускладнені однорідними членами, при яких повторюється приєднувальний сполучник: *Це – ті області реформ, які будуть підтримуватися згадуваними мною структурами: перш за все Комісією Україна – НАТО, а також спільними робочими групами, а також Процесом планування та підтримки сил (Д 21.04.11, 3); у першому випадку а також можна опустити. У реченні *У ній загинули польський президент Лех Качинський і ще 87 пасажирів і 8 членів екіпажу (Д 21.04.11, 3) замість повтореного сполучника і варто використати синонімічний та.**

У випадку *КУН та спільна робоча група Україна – НАТО з питань оборонної реформи, Процес планування та підтримки сил, а також співпраці (треба: співпраця) між військовими, це – ті інструменти, які ми використовуватимемо у підтримці зусиль з реформування сектору безпеки й оборони України та імплементації реформ в цьому секторі (Д 21.04.11, 3) допущено помилку в організації однорідних підметів, “умонтованих”, окрім того, у громіздке, багатослівне речення.*

Помічено помилки в оформленні питальних речень, зокрема, дублювання питальної частки: *У цьому сенсі хіба більшовики (спільно зі своїм флюгером-радами) хіба колись перемагали? (Д 16.05.09, 8).*

Окрему групу синтаксичних помилок становлять ненормативні утворення, які засвідчують порушення відповідності займенникових еквівалентів замінюваним словам. Таку невідповідність помічено, наприклад, у випадках, коли займенники є засобом вираження синтаксичного зв'язку частин складнопідрядного речення: *Можна навести свіжий і досить кумедний приклад: суперечка, який (треба: яку) подає www.ua.pravda* (Д 16.05.09, 4) та ін. Невідповідність займенникових еквівалентів замінюваним словам простежено і в інших конструкціях: *Земельна ділянка, що використовується санаторієм, має рекреаційне призначення, й внаслідок цього на ньому (треба: на ній) заборонена нецільова діяльність* (Д 16.05.09, 2); *Так і нерозумній нашій молоді, задуреній російськомовною попсою, рінгтонами, серіалами і детективами, здається, що, перейшовши на калічену російську, вони стають сучаснішими, крутішими (треба: вона стає сучаснішою, крутішою)* (Д 14.04.11, 6); *Але збільшення медової продукції потребує й відповідного його (треба: її) експорту* (Д 16.05.09, 5); *Вице-президент вітав зважену відповідь влади Грузії на акції протесту, що відбуваються та їхні (треба: її) спроби підключитися до діалогу з непарламентською опозицією* (Д 16.05.09, 3) та ін.

У газетних текстах виявлено конструкції, що засвідчують неправильну побудову складнопідрядних речень із підрядними означальними. Згідно з нормою, у таких реченнях підрядна частина може займати або постпозицію, або інтерпозицію, але обов'язково після опорного субстантива [4, 321]. Тому типовою позицією пояснюваного іменника є розміщення його безпосередньо перед сполучним засобом, унаслідок чого виникає співвідношення "субстантив + сполучне слово (сполучник)". Як приклад порушення цієї схеми наведемо конструкцію *Наразі буріння триває лише на газовій свердловині "Бояриня-3" в західній Україні, яка виглядає перспективною й уже пробурена до глибини 4,514 тисячі м* (Д 20.06.09, 5). Означальна підрядна частина *яка виглядає перспективною й уже пробурена до глибини 4,514 тисячі м* тут мала б бути розміщена безпосередньо після опорного іменника *свердловині*; її розташування після сегмента *в західній Україні* спотворює зміст речення. Після редагування речення може мати таку структуру: *Зараз буріння триває лише в Західній Україні на газовій свердловині "Бояриня-3", яка виглядає перспективною й уже пробурена до глибини 4,514 тисячі м.*

Подібно у конструкції *Президент Швейцарії висловив свою позитивну оцінку розвитку відносин України із західними країнами, які "розвиваються у вірному напрямку"* (Д 16.05.09, 1) означальне речення стоїть після іменника *країнами*, хоча означає субстантив *відносин*. У процесі редагування речення може набути такого вигляду: *Президент Швейцарії позитивно оцінив розвиток відносин України із західними державами, сказавши, що ці відносини "розвиваються у правильному напрямку"*.

У реченні *Багато хто чекав рішучої контратаки на керівництво України, що переконає Януковича й Азарова стосовно зони вільної торгівлі з європейцями* (Д 14.04.11, 4) підрядна означальна частина також розміщена не безпосередньо після означуваного нею іменника *контратаки*, що потрібно виправити: *Рішуча контратака на керівництво України, якої багато хто чекав, мала б переконати Януковича й Азарова... або Багато хто чекав, що керівництво України зіткнеться з рішучою контратакою, яка переконає Януковича й Азарова...*

Труднощі виникають у читача і при сприйнятті змісту конструкції *У ній загинули польський президент Лех Качинський і ще 8 пасажирів і 8 членів екіпажу, які прямували на пам'ятні заходи до Катині* (Д 21.04.11, 3) через розміщення підрядного означального речення безпосередньо після сегмента *8 членів екіпажу* (на пам'ятні заходи прямували якраз пасажирів літака, а не екіпаж). У цьому випадку підрядну частину варто перебудувати на окреме речення, наприклад: *Літак прямував на пам'ятні заходи до Катині.*

Дистантна позиція підрядної частини щодо означуваного іменника засвідчена в реченні *Рада Європи не залишає сподівань на приєднання Білорусі до європейських інституцій, яка поки що має статус гостя у Парламентській Асамблеї* (Д 15–16.04.11, 3). Помилку можна легко відредагувати: *Рада Європи не залишає сподівань на приєднання до європейських інституцій Білорусі, яка поки що має статус гостя у Парламентській асамблеї.*

Невдале розміщення підрядної частини ускладнює сприйняття читачем змісту загалом надто громіздкого речення *Болючою проблемою зустрічі, для мене, стало питання, яке назріло після обговорення книжки "Апокрифи Клари Гудзик", вже загубленої у віках традиції Політехнічного універ-*

ситету поширювати гуманітарні знання (Д 14.02.09, 6). Після редакторського втручання ця конструкція може набутися, наприклад, такого вигляду: *Болючою проблемою після обговорення книги “Апокрифи Клари Гудзик” стала забута традиція поширювати у Політехнічному університеті гуманітарні знання.*

Подібне явище помічено в конструкції *Можна навести свіжий і досить кумедний приклад: суперечка, який подає www.ua.pravda, між представником Партії регіонів Борисом Колесниковим та лідером КПУ Петром Симоненком* (Д 16.05.09, 4): підрядна означальна частина, “вмонтована” в середину головної, ускладнює сприйняття змісту речення. Під час редагування підрядне речення варто взагалі опустити: *Можна навести свіжий і досить кумедний приклад: www.ua.pravda подає суперечку між представником Партії регіонів Борисом Колесниковим та лідером КПУ Петром Симоненком.*

Невдале розміщення підрядного означального речення простежено й у конструкціях *ФДМ наразі не планує знижувати стартову ціну акцій що виставляються на продаж обленерго* (Д 16.05.09, 5) та *ФДМ повинен знизити ціну на пакет акцій, що виставляється на 20-30%* (Д 16.05.09, 5). Можливі такі варіанти редагування: *ФДМ поки що не планує знижувати стартову ціну акцій обленерго, що виставляються на продаж; ФДМ повинен на 20–30 % знизити ціну пакету акцій, що виставляється.*

У випадку *Віце-президент вітає зважену відповідь влади Грузії на акції протесту, що відбуваються та їхні* (треба: її) *спроби підключитися до діалогу з непарламентською опозицією* (Д 16.05.09, 3) підрядне означальне речення *що відбуваються* вважаємо семантично порожнім, таким, що лише ускладнює сприйняття змісту.

У конструкції *Іноземні учасники фестивалю були просто вражені первозданною природою і чистими водами Світязя, котрий визнано одним із природних чудес України* (Д 19.06.09, 2) сполучне слово *котрий* варто замінити на *який*.

Ненормативну побудову складнопідрядного речення з підрядним з’ясувальним представлено у випадку *Чи виграє Україна від того, якщо Ющенко відмовиться від участі в президентських перегонах?* (Д 13.02.09, 4). Згідно із синтаксичною нормою, у підрядній частині, яка повідомляє про дійсність факту, варто вживати сполучник *що*, рідше – *як*. Сполучник *якщо* цьому контексту не відповідає, бо вносить у речення відтінок умови. Відомі й інші випадки використання у складнопідрядному реченні ненормативних сполучних засобів, наприклад, сполучного слова *допоки*, яке в українській мові кваліфіковане як діалектизм [3, 373]: *Допоки ж “нагорі” від суперечок та словесних баталій пір’я з політиків летить, українські школярі проходять тестування* (Д 16.05.09, 8).

Часом у складнопідрядному реченні знаходимо помилки в оформленні головної частини, наприклад: *Головними темами диспутів, які проводилися лише англійською, були спільні для Європи й України проблеми, це формування спільного й прагматичного ставлення до європейської інтеграції* (Д 16.05.09, 2). Для адекватного редагування у головній частині підмет і присудок варто переформувати на однину: *Головною темою диспутів, які проводилися лише англійською, була спільна для Європи й України проблема формування спільного й прагматичного ставлення до європейської інтеграції.*

Одне з помилконебезпечних місць у газетних текстах – складнопідрядні речення з кількома підрядними. Трапляється, що в таких конструкціях дві підрядні частини об’єднуються за допомогою тих же сполучних засобів. Так, у реченні *Інша річ, що я не чекаю, що Довгий завтра або післязавтра опиниться на лаві підсудних* (Д 21.04.11, 2) двічі вжито сполучник *що*. Накопичення одного сполучного засобу і наявність двох підрядних частин обтяжують речення. Анорматив можна усунути, замінивши головну частину вставною конструкцією з *іншого боку* та перебудувавши підрядну частину *що я не чекаю* на головну через вилучення сполучника.

Суттєвого редагування потребує речення з послідовною підрядністю *Я вважаю, що дуже погану послугу для суспільства роблять ті пієтети, які постійно виходять від політиків про освіченість суспільства, про його мудрість, вибраність і т. ін.* (Д 19.06.09, 4). Підрядна частина *які постійно виходять від політиків* відокремлює від слова *пієтети* залежні від нього однорідні додатки *про освіченість, про мудрість*. Після виправлення помилок речення має такий вигляд: *Я вважаю, що дуже погану послугу суспільству роблять ті політики, які постійно з пієтетом говорять про його освіченість, мудрість, вибраність і т. ін.*

Помилку в оформленні однієї з однорідних частин складнопідрядного речення *І знову переживаємо ті роки, дні, години, що були разом, і які на відстані років так швидко промайнули* (Д 16.05.09, 8) можна усунути, замінивши сполучний засіб: *І знову переживаємо ті роки, дні, години, в які ми були разом і які так швидко промайнули*.

Проблема у сприйнятті читачем змісту складнопідрядного речення *Більшість ресторанів, що стали предметом оцінки, належать до так званого “вищого цінового сегменту”, середній чек яких складав 150–200 гривень і які працювали на той час не менше півроку* (Д 20.06.09, 5) зумовлена ненормативним розміщенням однорідних підрядних частин: два підрядні означальні речення розміщені на відстані від означуваного іменника *ресторанів*. Один із можливих варіантів редагування – зменшення кількості підрядних частин та ускладнення головного речення однорідними присудками: *Більшість ресторанів, що стали предметом оцінки, працювали на той час не менше півроку і належали до так званого “вищого цінового сегменту”, де середній чек становив 150–200 гривень*.

У реченні *І створення Комісії зі співпраці України з НАТО це досить позитивна подія і дасть нам можливість об'єднати зусилля для реалізації РНП* (Д 21.04.11, 3) доцільно використати підрядний зв'язок, увівши замість сурядного сполучника і сполучне слово *що* або *яка*. Після редагування зміст речення стає більш прозорим: *І створення Комісії зі співпраці України з НАТО – це досить позитивна подія, що (яка) дасть нам можливість об'єднати зусилля для реалізації РНП*.

Виявлено й помилки в оформленні речень із різними видами зв'язку, наприклад: *Це і зворушливо, і ти розумієш, що так, проблеми є, але якщо це оті дітки годують голубів, значить є і надія на хороше майбутнє* (Д 16.05.09, 8). Після редагування конструкція може бути, приміром, такою: *Це зворушливо, і ти розумієш, що проблеми є, але, якщо дітки ще годують голубів, то, значить, є і надія на хороше майбутнє*.

У конструкції *Андрій Задорожний, власник ресторану “Козирний генерал”, який вважає, що ресторан – це маленька модель життя, що ідеальний ресторан – стабільний, і що “він може багато не заробляти, але обов'язково має мати стабільний оборот”* (Д 20.06.09, 5) складнощі у сприйнятті змісту речення зумовлені наявністю різних видів зв'язку, кількох підрядних частин, а також постпозитивної поширеної прикладки в головному реченні. Один із можливих варіантів редагування – організація граматичної основи в головному реченні та зменшення кількості підрядних частин: *Андрій Задорожний, власник ресторану “Козирний генерал”, вважає, що ресторан – це маленька модель життя, що ідеальний ресторан може багато не заробляти, але обов'язково повинен мати стабільний оборот*.

У журналістських текстах часто трапляються випадки порушення усталеного порядку слів. Так, у реченнях *Якщо Польщі сказали, що у її чотирьох містах будуть відбуватися матчі чемпіонату Європи, то в нас тільки йшлося тепер про Київ* (Д 16.05.09, 8), *Українська греко-католицька церква досі для багатьох характеризується як така, що первісно тільки побутувала на західно-українських теренах* (Д 20.06.09, 1) варто перемістити частку *тільки*: *йшлося тепер тільки про Київ, побутувала тільки на західноукраїнських теренах*. Для адекватного сприйняття читачем змісту речення *Як раз під час бінале відбувався аукціон сучасного російського й українського мистецтва у Лондоні* (Д 19.06.09, 20) варто перемістити обставину місця: *Якраз під час бінале у Лондоні відбувався аукціон сучасного російського й українського мистецтва та ін*.

Недоречно порушення усталеного порядку слів та невиправдане ускладнення речень вставленими одиницями простежено у такому фрагменті тексту: *Якщо результатом нашого з вами спілкування віртуального буде те, що ми (обидва) постараємося глибше поринути саме в періоджерела часів минулих, то воно (таке спілкування) ВІДБУЛОСЯ, тобто було воно, безперечно, на користь. Якщо ж результатом його виявиться лише якість самозадоволення (вельми і вельми завжди уявне!) кожного правотою власною, то було воно, ясно, лише марним* (Д 16.05.09, 8).

У конструкції *Через декілька днів, 9 листопада, на цій же площі відбулося прокляття Івана Мазепи, так звана анафема, у соборній Миколаївській церкві у присутності царя, урядників та великої кількості народу, зігнаного для споглядання церемонії церковного прокляття Івана Мазепи та його соратників* (Д 19.06.09, 7) доречно перемістити окремі сегменти із другорядними членами, а також опустити дієприкметниковий зворот, який лише ускладнює структуру речення і є семантично порожнім: *Через декілька днів, 9 листопада, на цій же площі, у соборній Миколаївській церкві, у*

присутності царя, урядників та великої кількості спеціально зігнаного народу відбулося прокляття Івана Мазепи, так звана анафема.

Висновок. Систематизація синтаксичних анормативів, помічених у газеті “День”, дала змогу оцінити ступінь лінгворизику, який виникає у процесі редагування журналістських текстів. Так, високим ступенем ризику відзначаємо помилки в уживанні прийменників, випадки ненормативного узгодження присудка з підметом, помилки в реченнях із відокремленими поширеними означеннями та обставинами, а також порушення норм побудови складнопідрядних речень.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 18 с.
2. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування : практ. слов.-довід. журналіста / А. О. Капелюшний. – Л. : ПАІС, 2002. – 576 с.
3. Словник української мови. В 11 т. Т. 2 / ред. П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. – К. : Наук. думка, 1971. – 550 с.
4. Сучасна українська мова : [підручник] / за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 400 с.

Статтю подано до редколегії
20.11.2011 р.

УДК 81'373.612:811.14'03

О. В. Ясіновська – асистент кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка

Концепт *πορνεῖα* у текстах Нового Завіту¹

Роботу виконано на кафедрі загального мовознавства ЛНУ ім. І. Франка

У статті на матеріалі грецької мови реконструйовано новозавітний концепт *πορνεῖα*: виявлено його змістове наповнення, встановлено структуру, враховано специфіку вербалізації, окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, концепт, морально-етична проблематика Нового Завіту, смертні гріхи, *πορνεῖα*.

Ясиновская О. В. Концепт *πορνεῖα* в текстах Нового Завета. В статье на материале греческого языка реконструирован концепт Нового Завета *πορνεῖα*: определено его содержание, установлена структура, учтена специфика вербализации, намечены перспективы исследования.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, концепт, морально-этическая проблематика Нового Завета, смертные грехи, *πορνεῖα*.

Yasinovska O. V. The Concept of *πορνεῖα* in the Text of New Testament. The goal of the article is to reconstruct the New Testament concept *πορνεῖα* in terms of Greek language. Its semantic content and structure are examined, the specificity of its verbalization is taken into account in connection with other concepts. The perspectives for further research in this field are also outlined.

Key words: cognitive linguistics, concept, mortal sins, *πορνεῖα*.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальним напрямом сучасних вітчизняних і зарубіжних когнітивних студій є комплексне вивчення й опис концептів-домінант певної лінгвокультурної традиції. У контексті християнської культурної парадигми в такому аспекті доцільно говори-

© Ясіновська О. В., 2012

¹ Стаття є скороченим викладом ширшого дослідження авторки, присвяченого конструюванню концепту *πορνεῖα* у християнській культурній парадигмі.